

WSTĘP

Cała epoka napoleońska, ze względu na jej wielką dynamikę i przełomowość, a po-niekąd także legendę, należy do takich fragmentów historii, które szczególnie mocno tkwią zarówno w węższym, jak i w powszechniejszym obiegu społecznym. Szczególną w niej rolę zaś odgrywa krytyczny rok 1812 – rok wyprawy Wielkiej Armii Napoleona na Rosję, który przyniósł tej epoce zasadniczy zwrot militarny i polityczny. Z perspektywy polskiej – a ściślej mówiąc polskiej orientacji profrancuskiej – zwrot ten miał przynieść pełną odbudowę Rzeczypospolitej poprzez kolejne po kampanii 1809 roku powiększenie terytorialne kadłubowego Księstwa Warszawskiego. Jednak już dla innych narodów Europy – Włochów, Niemców, Hiszpanów, Holendrów, części południowych Słowian, w różnych formach uzależnionych od napoleońskiego imperium – wyprawa na Rosję nie miała takiego wolnościowego charakteru, a jej klęska stała się początkiem zrzucania owej niechcianej zależności. Z każdej jednak perspektywy kampania ta, toczona na ogromną, rzadko spotykaną we wcześniejszej historii skalę, miała charakter przełomowy, współdecydujący o losach Europy, w niektórych przypadkach na całe stulecie.

Z początkiem 2012 roku na zebraniu Zarządu Oddziału Polskiego Towarzystwa Historycznego w Zielonej Górze podjęto decyzję o zorganizowaniu konferencji poświęconej 200 rocznicy napoleońskiej wyprawy na Rosję z 1812 roku. Nawiązując do znanego fragmentu *Pana Tadeusza* Adama Mickiewicza, przyjęto jej tytuł: „*O roku ów...*” *Obraz napoleońskiej wyprawy na Rosję w historiografii i literaturze*. Zamiarem organizatorów było bowiem połączenie wątków historycznych, literackich i publicystycznych, nadanie konferencji charakteru interdyscyplinarnego. Większość referatów przygotowali i wygłosili jednak historycy. Ich treść i układ stały się podstawą niniejszej publikacji. W większości znalazły się w niej teksty nawiązujące do ogólniejszych, powszechnodziejowych i polskich kontekstów wojny 1812 roku.

Autorem artykułu pt. *Polskie duchowieństwo rzymskokatolickie wobec cesarza Napoleona i wydarzeń 1812 roku* jest dr Przemysław Góralczyk. Autor to znakomity znawca dziejów Księstwa Warszawskiego, szczególnie relacji państwa z Kościołem w tym okresie, napisał nowatorską pracę doktorską pt. *Państwo a Kościół katolicki w Księstwie Warszawskim w latach 1807-1815* przechowywaną w Bibliotece Uniwersytetu

Zielonogórskiego. Wzmiankowany artykuł jest pokłosiem badań prowadzonych przy pisaniu tej rozprawy.

Profesor Tomasz Jaworski z Instytutu Historii Uniwersytetu Zielonogórskiego w tekście pt. *Saksonia u boku Napoleona* ukazuje z kolei napoleońskie losy jednego z najważniejszych państw niemieckich, splecione z losami Księstwa Warszawskiego, dla którego wojna z lat 1812-1813 okazała się równie dramatycznym momentem zwrotnym, niezakończonym co prawda likwidacją, jak w przypadku Księstwa, ale poważnym okrojeniem terytorialnym.

Rusycysta prof. Andrzej Ksenicz z Instytutu Neofilologii UZ w artykule pt. *Rok 1812 w poezji rosyjskiej pierwszej połowy XIX wieku* spogląda na opisywane wydarzenia z perspektywy literackiej i rosyjskiej, która uświadamia nam zupełnie inne doświadczenie tej wojny przez naród rosyjski, a szczególnie jego kulturalne elity.

Dwie ostatnie publikacje poświęcone są regionalnym, śląskim i nadodrzańskim, wątkom eposu z lat 1812-1814. Magister Jarosław Helwig z Muzeum Archeologiczno-Historycznego w Głogowie w tekście pt. *Twierdza Głogów w latach 1812-1814* przedstawia losy twierdzy, która od grudnia 1806 aż do kwietnia 1814 roku była zajmowana przez wojska napoleońskie. Artykuł jest pokłosiem prac nad przygotowaniem obszernej monografii twierdzy głogowskiej we wspomnianym okresie, wydanej przez Autora w 2011 roku.

I wreszcie zbiór zamyka artykuł piszącego te słowa pt. *Echa działań wojennych w latach 1812-1814 na Dolnym Śląsku i Środkowym Nadodrzu od XIX do początków XXI wieku*, w którym przedstawiono uwarunkowania działań militarnych i dyplomatycznych na opisywanych terenach, będących bezpośrednią konsekwencją wyniku kampanii rosyjskiej, oraz przedstawiono niektóre przykłady prusko-niemieckiej oraz polskiej pamięci historycznej poświęconej tym wydarzeniom.

Tomasz Nodzyński